

แผนงานเร่งด่วน โครงการหนังสือ การอ่าน และการเรียนรู้

ที่เสนอรัฐบาล
โดยคณะกรรมการโครงการสถาบันหนังสือแห่งชาติ
เมื่อ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๖

คณะเตรียมการ 'โครงการสถาบันหนังสือแห่งชาติ'
๒๒ เมษายน ๒๕๕๖

การส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ จำเป็นต้องพัฒนาระบบหนังสือของประเทศโดยรวมอย่างพร้อมเพียง เพราะปัญหาเรื่องการอ่าน การเรียนรู้ และระบบหนังสือ เป็นสิ่งเกี่ยวข้องกัน จะแยกแก้ปัญหาที่ละจุดไม่ได้ ไม่ว่าจะในระยะเร่งด่วน หรือระยะยาว ดังนั้น จึงต้องพิจารณาแก้ปัญหาองค์รวมและบุคลากร ตลอดจนระบบสำคัญ ดังนี้

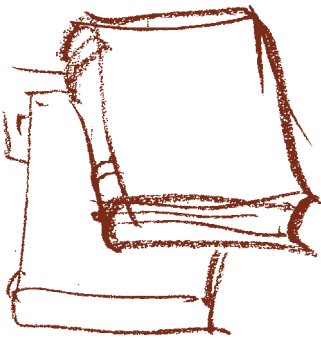
๑. นักเขียน นักแปล (รวมทั้งนักเล่าเรื่อง นักเขียนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้)
๒. บรรณาธิการ บรรณาธิการต้นฉบับ บรรณาธิการต้นฉบับแปล
๓. สำนักพิมพ์
๔. สายส่ง ร้านจำหน่ายหนังสือ แผงหนังสือ
๕. ห้องสมุด ห้องหนังสือ ระบบยืมหนังสือ
(ระบบหนังสือสาธารณะ การหมุนเวียนหนังสือ)
๖. ครู-อาจารย์ ในสถาบันการศึกษาทุกระดับ และนักวิจัย
๗. บรรณารักษ์
๘. พ่อแม่ ผู้ปกครอง
๙. บุคลากรผู้ประกอบการวิชาชีพในระบบหนังสือ ทุกประเภท ทุกสาขา
๑๐. ระบบจัดการศึกษาแนวใหม่ให้เอื้อต่อการพัฒนาบุคลากรในวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง
๑๑. ระบบจัดสรรงบประมาณ การจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดและห้องหนังสือของชาติ
๑๒. ระบบสังคมที่แตกต่างกัน (การส่งเสริมการอ่าน การเรียนรู้ตามสภาพท้องถิ่น และสังคม)

๑. โครงการห้องหนังสือชุมชน (ตัวอย่าง)

นอกเหนือจากระบบห้องสมุดที่กระทรวงวัฒนธรรมดำเนินอยู่แล้ว หรือกำลังเริ่มโครงการใหม่ เพื่อเป็นการส่งเสริมการอ่านให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โครงการนี้จะดำเนินการเกี่ยวกับการอ่านดังนี้

การประชาสัมพันธ์ที่ดี
และได้ผลที่สุดคือ
บุคคลในคณะรัฐบาล ข้าราชการ
ผู้เกี่ยวข้องในรัฐบาล
ควรแสดงให้เห็นว่า
เป็นผู้สนใจ ใฝ่ใจอ่านหนังสือ

สถานที่ซึ่ง
มิได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่
ของทางราชการ
สมควรนำมาดำเนินงาน
เป็นแบบอย่าง
(เป็นตัวอย่างการจัดตั้ง
ห้องหนังสือชุมชน
ในเมือง)

๑.๑ ห้องหนังสือชุมชนในเมือง(ตัวอย่าง) เพื่อเป็นแนวทางก่อตั้งห้องหนังสือ
ในอาคารสถานที่ซึ่งไม่ใช้แล้วของทางราชการ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหลายด้าน
แนวคิดคือนำสถานที่ซึ่งร้างว่างเปล่าของทางราชการมาดัดแปลงเป็นห้องหนังสือ เมื่อ
ดำเนินการเสร็จสิ้นก็มอบให้ชุมชนบริหารจัดการ

ในการนี้ เห็นว่ามีสถานที่ซึ่งมิได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ของทางราชการ
สมควรนำมาดำเนินงานเป็นแบบอย่าง (เป็นตัวอย่างการจัดตั้งห้องหนังสือชุมชนใน
เมือง) คือ

อาคารโรงพิมพ์คุรุสภา(เก่า) ทรัพย์สินของกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง ถนน
พระอาทิตย์ บางลำพู กรุงเทพฯ ดัดแปลงชั้นล่างเป็นห้องหนังสือแนวใหม่ ประกอบด้วย
ร้านเครื่องดืม และห้องหนังสือให้ยืมหนังสือออก ชั้นบนเป็นสถานที่เสวนา อ่านหนังสือ
และแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ตลอดจนงานศิลปะ

๑.๒ ห้องหนังสือพิเศษ

๑.๒.๑ ห้องหนังสือในขบวนรถไฟโดยสารระยะไกล จัดโดยให้เอกชน
รับผิดชอบ ๑ โบกี้ เป็นห้องดืมกาแฟของว่าง และห้องอ่านหนังสือ นิติสาร วารสาร
หนังสือพิมพ์ รวมทั้งห้องหนังสือยืมกลับไปอ่านในที่นั่งของตน (วางเงินมัดจำหนังสือ)
ประสานงานการรถไฟแห่งประเทศไทย

๑.๒.๒ ห้องหนังสือในท่าอากาศยาน (ยืมอ่านช่วงสั้นระหว่างรอขึ้น
เครื่องบิน ใช้บัตรเลขที่นั่งหรือบัตรประจำตัวประชาชน บัตรข้าราชการ ฯลฯ เป็นบัตรยืม)
และจัดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ใช้ระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่คิดมูลค่า ประสานงาน
การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย

๑.๒.๓ ห้องหนังสือเคลื่อนที่ คือการนำหนังสือไปถึงมือเด็กและเยาวชน
ในรูปแบบใหม่โดยดัดแปลงรถโดยสารประจำทาง นำมาดัดแปลงด้วยรูปแบบและสีสรรพ์
ดึงดูดความสนใจ นอกจากจะได้ผลในการนำหนังสือเข้าถึงตัวผู้อ่านโดยตรงแล้ว ยังเป็น
เครื่องมือประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ได้อย่างน่าสนใจด้วย (โดยเฉพาะการนำหนังสือ
เข้าไปยังหมู่บ้านจัดสรร โรงงานที่มีพนักงานจำนวนมาก หรือท้องถิ่นห่างไกล)

๑.๒.๔ ส่งเสริมและพัฒนาห้องสมุดในเรือนจำและสถานกักกันต่าง ๆ
อย่างรีบด่วน

๑.๒.๕ ส่งเสริมและพัฒนาห้องสมุดในกรม กองทหาร ทุกเหล่าทัพ

๒. โครงการกองทุนนักเขียน และต้นฉบับ

เพื่อส่งเสริมการเขียนและกระตุ้นนักเขียนรุ่นใหม่ให้ผลิตผลงานมีคุณภาพ
ควรจัดงบประมาณตั้งกองทุนเพื่อผลิตผลงานของนักเขียน และการพิมพ์หนังสือของ
นักเขียนไทยให้มากยิ่งขึ้น (ในปัจจุบันนี้การพิมพ์หนังสือแปลมีปริมาณมากกว่าหนังสือ
ที่เขียนโดยนักเขียนไทยในอัตราที่น่าวิตก)

การตั้งกองทุนนักเขียน และต้นฉบับ ดำเนินการโดยตั้งคณะกรรมการในส่วนกลาง
และภูมิภาคโดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

๓. โครงการรางวัลนอ่าน

เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นการอ่าน ในขั้นต้น ควรก่อตั้งรางวัลการอ่านทุกระดับ
ตั้งแต่ระดับเด็กเล็กจนถึงอุดมศึกษา และประชาชนทั่วไป จัดทุกเดือน และมีการแข่งขัน

เป็นงานใหญ่ในรอบปี

รางวัลน่าน นอกจากจะมอบแก่บุคคลแล้ว ยังพิจารณามอบแก่หน่วยงานต้นสังกัดด้วย เช่น โรงเรียนหรือสถานศึกษา สถานที่ทำงาน ฯลฯ

โครงการรางวัลน่านนี้ จะขยายเป็นรางวัลอื่นต่อไป เช่น รางวัลนักเขียนใหม่ รางวัลต้นฉบับ รางวัลหนังสือประเภทต่างๆ เช่น สารคดี รางวัลวรรณกรรมเยาวชน เรื่องสั้น นวนิยาย รางวัลหนังสือแปล รางวัลห้องสมุดและห้องหนังสือ รางวัลสำนักพิมพ์ รางวัลบรรณาธิการ รางวัลร้านขายหนังสือ ฯลฯ

๔. โครงการหนังสือหมูนเวียน

๔.๑ เพื่อส่งเสริมการอ่านระดับโรงเรียนอย่างได้ผล ควรดำเนินการนำร่องโครงการหนังสือหมูนเวียน ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และสถาบันอุดมศึกษาที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ โครงการนำร่องระยะ ๖ เดือนแรก เริ่มในภูมิภาคต่างๆ ๑๒ จังหวัด ห้องสมุดโรงเรียน ๔๘ แห่ง

๔.๒ ร่วมมือกับกรุงเทพมหานคร จัดระบบหมูนเวียนหนังสือในห้องสมุด กทม. ที่มีอยู่แล้วพร้อมกับจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๕. โครงการด้านวิชาการ

เพื่อส่งเสริมคุณภาพ และมาตรฐานบุคลากรในวงการหนังสือ

๕.๑ ให้ความร่วมมือ สนับสนุน โครงการอบรมบุคลากรในวิชาชีพหนังสือ ซึ่งคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการอยู่ ดังนี้

๕.๑.๑ การอบรม วิชาหนังสือ หลักสูตรเร่งรัดสำหรับบุคคลในวิชาชีพ

๕.๑.๒ การอบรม วิชาเสวนา (ความคิดและจินตนาการ)

๕.๑.๓ การอบรม วิชาคิดและเขียนวรรณกรรมเยาวชน

๕.๑.๔ การอบรม วิชาบรรณาธิการต้นฉบับ และบรรณาธิการต้นฉบับแปล

๕.๒ เปิดหลักสูตรนำร่องสำหรับผู้สอนในสถาบันการศึกษาที่ประสงค์จะเปิดสอนวิชาการว่าด้วยหนังสือตามข้อ ๕.๑

๕.๓ ริเริ่มโครงการฝึกงาน สำหรับนิสิตปริญญาตรีปีสุดท้าย ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ หลักสูตรบรรณารักษ์แนวใหม่และการส่งเสริมการอ่าน โครงการนำร่องมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อฝึกปฏิบัติงานในห้องสมุดและห้องหนังสือต่างๆ เป็นเวลา ๖ เดือน

๕.๔ ริเริ่มโครงการเสวนาแลกเปลี่ยนทัศนะและความรู้ระหว่างนักเขียน สำหรับนักเขียนใหม่ นักเขียนอาชีพ และผู้สนใจงานเขียน

๕.๕ เสนอให้สถาบันอุดมศึกษาเปิดหลักสูตรใหม่อันเกี่ยวข้องกับวิชาชีพต่างๆ ด้านหนังสือ

๖. โครงการผลิตหนังสือจำเป็น และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

๖.๑ โครงการแปลหนังสือสำคัญเร่งด่วนตามคำแนะนำของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เพื่อแจกจ่ายแก่ข้าราชการและผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมอบให้ห้องสมุดทั่วประเทศ

๖.๒ แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาต้นฉบับงานค้นคว้าวิจัยที่เป็นสมบัติของชาติ

เพื่อส่งเสริมการอ่าน
ระดับโรงเรียนอย่างได้ผล
ควรดำเนินการนำร่อง
โครงการหนังสือหมูนเวียน
ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ
กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย
และสถาบันอุดมศึกษา
ที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

อันเป็นประโยชน์และหนังสือสำคัญที่จำเป็นเร่งด่วน เพื่อจัดพิมพ์เป็นรูปหนังสือ แจกจ่ายแก่ห้องสมุด

๖.๓ จัดตั้งเว็บไซต์ เพื่อเป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็น และขยายเป็นศูนย์การเรียนรู้ การสื่อสารของโครงการสถาบันพัฒนาความรู้แห่งชาติในอนาคต (โครงการหลักสำหรับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และหน่วยงานอื่นดำเนินการอยู่แล้ว)

๗. โครงการประชาสัมพันธ์การอ่านและการเรียนรู้

๗.๑ รายการโทรทัศน์ จัดรายการโทรทัศน์บันเทิงแผลงสาระ ให้แนวบันเทิงนำสาระ เพื่อกระตุ้นการอ่านของเด็กและเยาวชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป รวมทั้งเสนอข่าวสารและความคืบหน้าของโครงการส่งเสริมการอ่านและระบบหนังสือของชาติ ตลอดจนรายการที่น่าสนใจอื่นๆ ซึ่งเกี่ยวข้อง

๗.๒ รายการวิทยุ ขอความร่วมมือใช้เวลารายการวิทยุของทางราชการ และวิทยุชุมชน ตลอดจนสถานีวิทยุกระจายเสียงของสถาบันศึกษา จัดรายการส่งเสริมการอ่านและระบบหนังสือของชาติ รายการแข่งขันชิงรางวัล รายการบันเทิงอื่นๆ ที่แผลงสาระการอ่านได้แนบเนียน ฯลฯ

๗.๓ จัดทำนิตยสารเกี่ยวกับหนังสือและวรรณกรรม เป็นสื่อกลางสำหรับการส่งเสริมการอ่านและเสนอข่าวสาร บทความวิชาการ เรื่องราวน่ารู้ในวงการหนังสือและวรรณกรรม ทั้งภายในและต่างประเทศ จำหน่ายทั่วไปและแจกจ่ายแก่ห้องสมุดและห้องหนังสือทุกแห่ง โดยร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา ให้มีบทบาทรับผิดชอบหมวนเวียนเป็นบรรณาธิการประจำฉบับ นอกจากจะได้เนื้อหาหลากหลายแล้ว ยังฝึกฝนประสบการณ์ด้านหนังสือ วรรณกรรม และวิชาชีพหนังสือโดยตรงแก่นิสิตนักศึกษาและนักวิชาการท้องถิ่นอีกด้วย

๗.๔ ดำเนินงานห้องหนังสือเคลื่อนที่ ประชาสัมพันธ์โครงการในระยะเร่งด่วนและระยะยาว และยังได้ผลทางตรง คือการนำหนังสือไปถึงมือเด็กและเยาวชนในรูปแบบใหม่

๗.๕ ร่วมมือกับบริษัทเอกชน ในการประชาสัมพันธ์โครงการ ‘หนังสือและการเรียนรู้แห่งชาติ’ เช่น การพิมพ์คำขวัญในหีบห่อ สลาก และแผ่นโฆษณาสินค้า โดยเฉพาะสินค้าวัยรุ่น เช่น เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ หรือสารเป็นภัย

๗.๖ ร่วมมือกับร้านกาแฟ (ในเมืองใหญ่ หรือห้างสรรพสินค้า) ให้จัดมุมอ่านหนังสือ โดยทางโครงการจัดหาหนังสือหมวนเวียนให้ เจ้าของร้านเป็นผู้จัดสถานที่ นิสิตนักศึกษาฝึกงานเป็นผู้ช่วยหรือบริหารโครงการเฉพาะ (โครงการนี้ใช้เงินลงทุนไม่มาก หรืออาจไม่ต้องลงทุน หากเจรจาให้เอกชนเห็นผลประโยชน์ด้านการดึงดูดลูกค้าด้วยมุมหนังสือ ได้ผลดีในกลุ่มวัยรุ่น)

๗.๗ การประชาสัมพันธ์ที่ดีและได้ผลที่สุดคือ บุคคลในคณะรัฐบาล ข้าราชการ ผู้เกี่ยวข้องในรัฐบาลควรแสดงให้สาธารณชนเห็นว่า เป็นผู้สนใจ ใฝ่ใจอ่านหนังสืออย่างน้อยถึงหนังสือติดตัว เพราะบุคคลระดับรัฐมนตรีและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เป็นผู้ที่ประชาชนเชื่อถือ (ไม่จำเป็นต้องกล่าวว่าอ่านหนังสือแต่แสดงให้เห็นจริง)

จัดทำนิตยสาร
เกี่ยวกับหนังสือและวรรณกรรม
เป็นสื่อกลางสำหรับการส่งเสริม
การอ่าน และเสนอข่าวสาร
บทความวิชาการ
เรื่องราวน่ารู้ในวงการหนังสือ
และวรรณกรรม
ทั้งภายในและต่างประเทศ